

เรื่อง หัวหน้าพรรคพลังธรรมขอให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

หัวหน้าพรรคพลังธรรมยื่นคำร้องลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญขอให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๗ กรณีนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม

ข้อเท็จจริงตามคำร้องของหัวหน้าพรรคพลังธรรม และคำชี้แจงของนายทะเบียนพรรคการเมือง พร้อมเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า พรรคพลังธรรมได้จัดประชุมใหญ่สามัญสมาชิกพรรค ประจำปี ๒๕๔๔ ในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๔ ปรากฏว่า มีผู้มาประชุม ๙๓ คน จากจำนวนสมาชิกสมาชิกพรรคทั้งหมด ๒๒๙ คน จึงไม่ครบองค์ประชุม ตามข้อบังคับพรรคพลังธรรม ข้อ ๓๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งกำหนดว่าการประชุมสามัญพรรคต้องมีสมาชิกสมาชิกพรรคมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสมาชิกพรรคทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จึงจะเป็นองค์ประชุม ประธานที่ประชุมซึ่งเป็นผู้มีอำนาจเรียกประชุม จึงได้ประกาศตามเครื่องขยายเสียงขอใช้ข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๖ วรรคสอง เรียกประชุมโดยแจ้งเชิญสมาชิกสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี ๒๕๔๔ ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา สถานที่เดิม โดยมีวาระการประชุมเหมือนเดิม ปรากฏว่าในวันดังกล่าวมีผู้เข้าประชุม ๕๔ คน ถือว่าครบองค์ประชุม ตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๖ วรรคสอง ซึ่งได้มีการประชุมและมีการลงมติในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกกรรมการบริหารพรรคให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ภายในพรรค แล้วหัวหน้าพรรคพลังธรรมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แจ้งการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อมาได้มีหนังสือลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ชี้แจงเรื่องการเรียกประชุมใหญ่สามัญของพรรคพลังธรรม เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบเพิ่มเติม

นายทะเบียนพรรคการเมืองมีหนังสือลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ ถึงหัวหน้าพรรคพลังธรรม แจ้งว่าได้พิจารณาแล้ว ไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรมตามนัยมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ เนื่องจากการนัดประชุมใหญ่ครั้งที่สอง ไม่มีการแจ้งให้สมาชิกทราบเป็นการล่วงหน้า จึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคพลังธรรม ข้อ ๓๕ และข้อ ๓๖ และต่อมาได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๔๔ ถึงหัวหน้าพรรคพลังธรรม แจ้งว่า คำชี้แจงของพรรคพลังธรรมไม่มีเหตุผลหักล้างข้อพิจารณาของนายทะเบียน ที่เห็นว่า การประชุมใหญ่สามัญประจำปี ๒๕๔๔ ครั้งที่สอง ไม่มีการแจ้งหรือเรียกประชุม ตามข้อ ๓๓ ซึ่งไม่ชอบด้วยข้อบังคับพรรคพลังธรรม ข้อ ๓๕

หัวหน้าพรรคพลังธรรมมีหนังสือลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๔ ถึงนายทะเบียนพรรคการเมือง ขอให้พิจารณาทบทวนการแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม ตามผลการพิจารณาของคณะกรรมการตุลาการพรรค แต่เมื่อเห็นว่ายังไม่ได้รับคำตอบจากนายทะเบียนพรรคการเมือง หัวหน้าพรรคพลังธรรมจึงยื่นคำร้องลงวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๔ ต่อศาลรัฐธรรมนูญตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๗ ขอให้ (๑) มีคำสั่งว่า การประชุมใหญ่สามัญสมาชิกพรรคพลังธรรม เป็นการประชุมใหญ่ตามข้อบังคับพรรคพลังธรรม ข้อ ๓๕ และข้อ ๓๖ (๒) ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองเพิกถอนคำสั่งตามหนังสือ ลงวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ และ (๓) ให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม ตามกฎหมายต่อไป

นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา เมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๔๔ และขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด ว่า (๑) การที่พรรคพลังธรรมยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้นายทะเบียนตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม ตามมติที่ประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี ๒๕๔๔ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ โดยมติของคณะกรรมการบริหารพรรคตามความเห็นของคณะกรรมการตุลาการพรรค นั้น ไม่สามารถกระทำได้นี้อาจมาจากนายทะเบียนได้พิจารณาเป็นที่ยุติไปแล้ว (๒) การพิจารณาไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว และ (๓) ขอให้ยกคำร้องของพรรคพลังธรรม

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ตามข้อเท็จจริง หัวหน้าพรรคพลังธรรมมีหนังสือแจ้งการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับคณะกรรมการบริหารพรรคพลังธรรมต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ซึ่งเป็นรายการเกี่ยวกับชื่ออาชีพ ที่อยู่ และลายมือชื่อของคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีต้องด้วยมาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง และเมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคพลังธรรม กรณีจึงต้องด้วยมาตรา ๓๓ วรรคสอง ซึ่งให้นำมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม หัวหน้าพรรคพลังธรรมจึงมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้วินิจฉัยชี้ขาดคำสั่งของนายทะเบียนพรรคการเมือง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ ประกอบมาตรา ๑๗ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยตามนัยบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวได้

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า การประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี ๒๕๔๔ ครั้งที่สองของพรรคพลังธรรม เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ เป็นไปตามข้อบังคับพรรคพลังธรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๓) ข้อ ๓๕ และข้อ ๓๖ หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่า การที่ประธานที่ประชุมแจ้งให้ที่ประชุมทราบโดยผ่านทางเครื่องขยายเสียง ขอนัดประชุมใหม่ในวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ เป็นการแจ้งเฉพาะสมาชิกสมัชชาพรรคที่มาประชุม ในวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๔๔ จำนวน ๙๓ คน เท่านั้น โดยไม่ปรากฏว่าได้มีการแจ้งให้สมาชิกสมัชชาพรรคที่ไม่ได้มาประชุมในวันดังกล่าวอีกจำนวน ๑๓๖ คน ทราบ อย่างไร หรือไม่ อันจะพึงถือได้ว่าต้องด้วย หลักการแสดงเจตนาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๘ ที่บัญญัติว่า “การแสดงเจตนา ที่กระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผลนับแต่ผู้รับการแสดงเจตนาได้ทราบการแสดงเจตนา นั้น ความข้อนี้ให้ใช้ตลอดถึงการที่บุคคลหนึ่งแสดงเจตนาไปยังบุคคลอีกคนหนึ่งโดยทางโทรศัพท์ หรือโดยเครื่องมือสื่อสารอย่างอื่นหรือโดยวิธีอื่น ซึ่งสามารถติดต่อถึงกันได้ทำนองเดียวกัน” และ มาตรา ๑๖๙ ที่บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาที่กระทำต่อบุคคลซึ่งมิได้อยู่เฉพาะหน้าให้ถือว่ามีผล นับแต่เวลาที่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงผู้รับการแสดงเจตนา ...” ประกอบกับเจตนารมณ์ของการประชุมใหญ่ สามัญของพรรคการเมือง ต้องการให้สมาชิกพรรคการเมืองรับทราบและลงมติในเรื่องสำคัญต่าง ๆ ของพรรคการเมืองนั้น ๆ จึงต้องแจ้งให้สมาชิกสมัชชาพรรคทุกคนทราบ ตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๓๕

ดังนั้น การที่ประธานที่ประชุมแจ้งด้วยวาจาต่อสมาชิกสมัชชาพรรคพลั้งธรรมที่อยู่ในที่ประชุม จำนวน ๙๓ คน เพื่อขอนัดประชุมใหม่ โดยไม่ได้แจ้งให้สมาชิกสมัชชาพรรคอีก ๑๓๖ คนทราบ ย่อมไม่อาจถือได้ว่าได้มีการแจ้งให้สมาชิกสมัชชาพรรคทุกคนทราบเป็นการล่วงหน้าแล้ว การประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี ๒๕๔๔ ครั้งที่สอง ของพรรคพลั้งธรรม เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๔ จึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคพลั้งธรรม พ.ศ. ๒๕๔๑ (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) (แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๓) ข้อ ๓๕ และข้อ ๓๖ ที่นายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค พลั้งธรรม จึงเป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ แล้ว

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญโดยมติเอกฉันท์ จึงวินิจฉัยชี้ขาดให้ยกคำร้องของ หัวหน้าพรรคพลั้งธรรม

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายกระมล ทองธรรมชาติ นายจุมพล ณ สงขลา นายปรีชา เฉลิมวิชัย นายผัน จันทรปาน นายมงคล สระฐาน นายศักดิ์ เตชะชาญ นายสุจิต บุญบงการ นายสุวิทย์ ธีรพงษ์ และนายอูระ หวังอ้อมกลาง

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๒๑ ตอนที่ ๓ ก วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๔๗

ย่อโดย นายวัชรพงษ์ ใจสุทธิ

กลุ่มงานคดี ๔